

**2018-2019 AKADEMİK YILI MEDENİ HUKUKA GİRİŞ, KİŞİLER VE AİLE
HUKUKU BÜTÜNLEME SINAVI (ÇİFT NUMARALI ÖĞRENCİLER VE İKİNCİ
ÖĞRETİM) CEVAP ANAHTARI**

OLAY I: Bay (E), yeni işini kutlamak üzere yakın arkadaşları Bay (A), Bay (B) ve Bay (C) ile yemeğe gittiği akşam alkol almıştır. Arkadaşlarının uyarısına rağmen fazla alkol tüketen Bay (E), kendisi için manevi değeri büyük olan kol saatini sonuçlarını kavrayamadığı bir anda lokantanın sahibi Bay (S)'ye satmıştır. Ertesi sabah kendine geldiğinde pişman olan Bay (E), Bay (S)'yi görmeye gitmiş ve saatin iadesini istemiştir. Ancak Bay (S), Bay (E)'nin kendi isteğiyle alkol aldığını, dolayısıyla aralarındaki satış sözleşmesinin geçerli olduğunu ileri sürerek kol saatini geri vermekten kaçınmıştır.

SORU: Bay (S)'nin kol saatini geri vermemesine ilişkin iddiaları isabetli midir? Gerekçeli olarak açıklayınız.

CEVAP: Olayda Bay (E)'nin ayırt etme gücü bulunmamaktadır. TMK m. 15 uyarınca *“Kanunda gösterilen ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz.”* Bay (E)'nin ayırt etme gücünü geçici olarak kaybetmesinde kendi kusurunun bulunması yalnızca hukuka aykırı fiillerinden sorumluluk açısından önem taşımaktadır¹. TBK m. 59 uyarınca ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu kaybetmede kusuru bulunuyorsa verdiği zararlardan sorumlu olur. Ancak somut olayda hukuka aykırı fiilden sorumluluk değil sözleşmenin geçerliliği söz konusudur. Ayırt etme gücü bulunmayan tam ehliyetsiz Bay (E)'nin yaptığı işlemler kesin hükümsüzdür². Bu nedenle Bay (S)'nin iddiaları isabetli değildir.

OLAY II: Bayan (K), kendisini evlat edinen Bayan (B)'nin oğlu olan Bay (O) ile evlenmiştir. Ancak daha sonra aralarında anlaşmazlıklar yaşanmaya başlamış, bu sırada Bay (O), Türk vatandaşlığı elde etmek isteyen Bayan (Y) ile tanışmış ve taraflar göstermelik bir evlilik yapmışlardır³. Bu durumu öğrenen Bayan (K), Bay (O) ile Bayan (Y) arasındaki evliliğin; Bay (O) zaten kendisiyle evli olduğu için hükümsüz olduğunu ileri sürmüş ve evliliğin butlanını

¹ Rona Serozan, **Medeni Hukuk: Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, s. 437.

² M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, **Kişiler Hukuku**, N. 255.

³ Evlenme, doğrudan Türk vatandaşlığını kazandıran bir yol olmasa da Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinde belirli şartları taşıyan kişilerin Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

talep etmiştir. Mahkeme ise Bayan (K) ve Bay (O) arasında evlenme engeli bulunduğu için ilk evliliğin hükümsüz olduğunu, bu nedenle Bay (O) ve Bayan (Y) arasındaki evliliğin ikinci evlilik olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmiş, ancak bu evliliğin vatandaşlık kazanmak amacıyla görünürde yapıldığı gerekçesiyle evliliğin butlanına karar vermiştir.

SORU: Mahkemenin ileri sürdüğü gerekçeler ve verdiği karar isabetli midir?

CEVAP: Bayan (K) ile Bay (O) arasında evlenme TMK m. 129/b. 3 uyarınca (*Evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında*) yasaktır⁴. Ancak hükümsüz bir evlilik butlan kararına kadar geçerli bir evliliğin hüküm ve sonuçlarını doğurur⁵. Bu nedenle Bay (O) ile Bayan (Y) arasındaki evlilik ikinci evlilik olarak nitelendirilebilecektir⁶. Eşlerden birinin evlenme sırasında evli bulunması, TMK m. 145/b. 1 uyarınca mutlak butlan sebeplerindedir. İlgililer bu evliliğin butlanını talep edebilir. Somut olayda Bayan (K) ilgili sıfatını taşıyacağı için ikinci evliliğin butlanını sağlamak amacıyla mahkemeye başvurması isabetlidir.

Mutlak butlan sebepleri kanunda sınırlı olarak sayılmıştır⁷. Vatandaşlık kazanmak amaçlı görünürde yapılan evlilikler ise bu sebeplerden biri değildir. Bu nedenle mahkemenin evliliğin görünürde olmasına dayanarak butlan kararı vermesi isabetli değildir⁸. Bu evlilikler doktrinde calî ya da muvazaalı evlilik olarak adlandırılmaktadır. Baskın fikir, Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 16. maddesinde yapılan değişikliğe kadar böyle evlenmeler yoluyla vatandaşlığın kazanılması hakkının kötüye kullanıldığını, dolayısıyla vatandaşlığın kazanılmadığını kabul etmekteydi⁹. Ancak Türk Vatandaşlık Kanunu'nun 16. maddesi, evlenmeyle vatandaşlığın doğrudan kazanılmasını engelleyici şekilde değiştirilmiştir¹⁰.

⁴ Ahmet Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, 2017, s. 46.

⁵ Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku Cilt III: Aile Hukuku**, 2019, N. 430, Bilge Öztan, **Aile Hukuku**, 2004, s. 323-324.

⁶ Bu evliliğin ikinci evlilik olarak nitelendirilmemesi için butlan kararının kesinleşmesi gerekmektedir (Metin İkizler, **Evlenmenin Hükümsüzlüğü**, 2018, s. 149, Öztan, s. 119). Birinci evliliğin butlanı davası devam ederken yapılan ikinci evlilik de kanun eşlerden birinin evlenme sırasında evli olmasını aradığı için mutlak butlanla sakat olacaktır (Dural, Öğüz, Gümüş, N. 454).

⁷ Dural, Öğüz, Gümüş, N. 439, Öztan, s. 329.

⁸ Dural, Öğüz, Gümüş, N. 439, Öztan, s. 329, İkizler, s. 234. Doktrinde bu hâlin de butlan sebeplerine eklenmesi gerektiği savunulmaktadır (Öztan, s. 330). Ancak mevcut düzenlemeyle pozitif hukukumuzda muvazaalı (câli) olarak adlandırılan böyle evliliklerin butlan yaptırımına tabi tutulamayacağı hâkim görüşçe ifade edilmektedir.

⁹ Dural, Öğüz, Gümüş, N. 442 dn. 152.

¹⁰ “Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde; a) Aile birliği içinde yaşama, b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir

OLAY III: Bayan (K) ile eşi Bay (E) evin mutfağını tamamen yenilemeye karar vermiş ve birden fazla beyaz eşya mağazası gezmişlerdir. Bayan (K) gezdikleri mağazalar arasında en çok satıcı Bay (S)'nin mağazasındaki eşyaları beğenmiş ve ertesi gün oraya giderek seçtiği tüm eşyaları bedelini daha sonra ödemek üzere 60.000 TL karşılığında Bay (S)'den satın almıştır. Eşi Bay (E)'nin de bu ürünleri tercih ettiğini belirtmiştir. Ancak aslında Bay (E), Bay (S)'nin ürünlerinin bedellerini çok yüksek bulmuştur. Bayan (K)'nin satış bedelini ödeyememesi üzerine Bay (S), Bay (E)'ye başvurmuştur. Bay (E) ise kendisinin bu işlemde haberi olmadığını ve rıza göstermediği bir işlem için kendisine başvurulamayacağını ileri sürmüştür.

SORU: Bay (S), satış bedelinin ödenmesinden Bay (E)'yi sorumlu tutabilir mi? Bay (E)'nin ileri sürdüğü iddiaları değerlendirerek cevaplayınız.

CEVAP: TMK m. 188 / f. 2'nin mefhumu muhalifinden anlaşıldığı üzere eşlerin sürekli ihtiyaçlar dışındaki ihtiyaçları için evlilik birliğini birlikte temsil etmeleri aranmaktadır¹¹. Olayda tüm beyaz eşya takımını değiştirmek sürekli ihtiyaçların ötesindedir¹². Eşlerden biri, diğer eşin rızasını almadan sürekli ihtiyaçlar dışındaki ihtiyaçlara ilişkin bir işlem yapmışsa işlemi yapan eş, işlemin diğer tarafı olan üçüncü kişiye karşı kişisel olarak sorumludur (TMK m. 189/f. 2, c. 1)¹³. Ancak, kanun koyucu müteselsil sorumluluğun yerini kişisel sorumluluğa bırakmasını üçüncü kişi lehine sınırlamıştır¹⁴. TMK m. 189/f. 2, c. 2 uyarınca “*Ancak, temsil yetkisinin üçüncü kişilerce anlaşılacak şekilde aşılması hâlinde eşler müteselsilen sorumludurlar.*” Olayda Bay (S)'nin, yetki aşımını bilmediği ve bilmesinin beklenemeyeceği (iyiniyetli olduğu¹⁵) kabul edilebileceği için bu hükme dayanarak Bay (E)'yi de satış bedelinden sorumlu tutabilecektir¹⁶.

faaliyette bulunmama, c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır.”

¹¹ Dural, Öğüz, Gümüş, N. 916, Öztan, s. 189.

¹² Dural, Öğüz, Gümüş, N. 917, Kılıçoğlu, s. 176, Ayşe Havutçu, **Evlilik Birliğinin Temsili**, 2006, s. 79.

¹³ Havutçu, s. 126.

¹⁴ Havutçu, s. 126.

¹⁵ Dural, Öğüz, Gümüş, N. 926, Kılıçoğlu, s. 178, Öztan, s. 192.

¹⁶ Üçüncü kişinin iyiniyetine ilişkin ispat yükünün kimin üzerinde olduğu doktrinde tartışmalıdır. Bir fikre göre genel ispat kuralı uygulama alanı bulacak ve aksi ispat edilene kadar üçüncü kişi iyiniyetli sayılacak (bu yönde bkz. Havutçu, s. 127 dn. 14); diğer görüşe göre ise üçüncü kişi iyiniyetli olduğunu ispatlayacaktır (bu yönde bkz. Kılıçoğlu, s. 179).

OLAY IV: Bayan (K) ile Bay (E) 10.07.2018 tarihinde boşanmışlardır. Boşandıktan sonra Bay (B) ile görüşmeye başlayan Bayan (K), 15.02.2019 tarihinde (Ç)'yi dünyaya getirmiş, nüfus kütüğüne baba olarak Bay (B) yazılmıştır. Durumu öğrenen Bay (E), (Ç)'nin kendi çocuğu olduğu iddiasıyla mahkemeye başvurmayı düşünmektedir. Avukat olarak size danışır.

SORU: Bay (E)'ye hangi davayı açmasını önerirsiniz? Gerekçeli olarak açıklayınız.

CEVAP: TMK m. 285 / f. 1 uyarınca *“Evlilik devam ederken veya evliliğin sona ermesinden başlayarak üçyüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.”* Kanun koyucu evlilik devam ederken ana rahmine düşen ve evliliğin sona ermesinden itibaren 300 gün içinde doğan çocuğu babalık karinesine ilişkin hüküm kapsamında düzenlemiş, bu bağlamda eski kocayla çocuğun soybağının kurulduğunu kabul etmiştir¹⁷. Somut olayda evlilik 10.07.2018 tarihinde sona ermiş, (Ç) bu tarihten 220 gün sonra doğduğu için babalık karinesi nedeniyle Bay (E) ile (Ç) arasında soybağı kurulmuştur. Dolayısıyla hukuken baba, Bay (E)'dir. Nüfus kaydı kurucu olmadığı için Bay (B), nüfusa kayıt ile baba hâline gelmez. Bu nedenle Bay (E)'nin açması gereken dava, nüfus kaydının düzeltilmesi davasıdır.

OLAY V: Pankreas kanseri hastası 30 yaşındaki Bayan (B), gördüğü kemoterapi tedavisinin işlerini görmesini engellediği iddiasıyla mahkemeye başvurarak kısıtlanma talebinde bulunur. Bu başvuru üzerine mahkeme kısıtlama kararı vererek eşi Bay (E)'yi vasi olarak tayin eder. Kısıtlama kararı verildikten iki gün sonra Bayan (B) maliki olduğu taşınmazı, Bay (E)'den habersiz olarak, üç aylığına Bay (K)'ya kiraya verir. Bu işlemi sonradan öğrenen Bay (E) buna icazet vermediğini açıklar. Bir süre sonra Bayan (B) hakkındaki kısıtlama kararı kesinleşir ve ilân edilir. İlandan iki gün sonra yakın arkadaşı Bay (A), Bayan (B) ile ivazsız miras sözleşmesi yapmak suretiyle Bayan (B)'yi mirasçısı olarak atar. Bir süre sonra, hastalığı boyunca kendisine destek olan yeğeni Bay (Y)'yi Bay (E)'nin izniyle evlât edinen Bayan (B) ömrünün sonlarında olduğunu düşünerek vasiyetname yaparak bir vakıf kurar.

SORU: Bayan (B)'nin a-) Bay (K) ile yaptığı kira sözleşmesinin b-) Bay (A) ile yaptığı miras sözleşmesinin c-) Bay (Y)'yi evlât edinmesinin d-) Vakıf kurma işleminin geçerli olup olmadığını inceleyiniz.

CEVAP: a-) Sınırlı ehliyetsiz Bayan (B) ile Bay (K) arasında akdedilen üç aylık kira sözleşmesine Bay (E)'nin işleme itiraz etmesi herhangi bir hüküm doğurmayacaktır. Bayan (B)

¹⁷ Dural, Ögüz, Gümüş, N. 1348, Kılıçoğlu, s. 417, Öztan, s. 523.

sınırlı ehliyetsiz olsa dahi, onun kısıtlanmasına ve Bay (E)'nin de vasi olarak atanmasına ilişkin karar işlemin gerçekleştirildiği anda henüz ilân edilmemiştir. Bu bağlamda Bay (K) kısıtlamayı bilmediği ve bilmesi de gerekmediği için, işlemin geçersizliğine yönelik olarak iyiniyeti kanun tarafından koruma görecektir. Bu noktada TMK. m. 410 / f. 2 şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Kısıtlama, iyiniyetli üçüncü kişileri ilândan önce etkilemez.”

b-) Bay (A) ile sınırlı ehliyetsiz Bayan (B) arasındaki miras sözleşmesi geçerlidir. Somut olayda ivazsız olduğu belirtilen miras sözleşmesi ile sınırlı ehliyetsiz Bayan (B) sağlararası ivaz borcu altına girmemiştir. Miras sözleşmesinin karşı tarafı olan kişi sınırlı ehliyetsiz ise ve sağlararası bir ivaz borcu altına girmiyorsa bir karşılıksız kazandırma söz konusu olduğu için bu işlem yasal temsilcinin işleme katılmasına gerek olmaksızın sınırlı ehliyetsiz tarafından tek başına yapılabilecektir.

c-) Sınırlı ehliyetsiz Bayan (B)'nin Bay (Y)'yi evlât edinebilmesi için sadece vasinin rızası değil aynı zamanda vesayet makamının ardından denetim makamının da izni gerekmektedir. TMK. m. 463 / b. 1 şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izni gereklidir:

1. Vesayet altındaki kişinin evlât edinmesi veya evlât edinilmesi.”

(Evlâtlık işleminin geçersizliğine ilişkin değerlendirmeler de dikkate alınacaktır.)

d-) Sınırlı ehliyetsiz Bayan (B) ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş bir kişi olarak vasiyetname yoluyla vakıf kurabilir. Vasiyetname yoluyla vakıf kurma TMK. m. 449 kapsamında yasak işlem olarak değerlendirilemez.

OLAY VI: (Ç) isimli bir kız çocuk sahibi olan Bayan (K) ile Bay (E) 20.09.2018 tarihinde boşanmış olup, mahkeme tarafından (Ç) Bayan (K)'ya bırakılmıştır. Bir süre sonra Bay (Ü) ile evlenen Bayan (K) çekeceği kredi için (Ç) ile birlikte paylı mülkiyetinde bulunan İzmir'deki taşınmazın tamamı üzerinde X Bankası lehine ipotek tesis eder. Bunun üzerine Bay (E), Bayan (K)'nın yeniden evlenmesi sebebiyle artık (Ç)'nin velisinin kendisi olduğunu iddia ederek bu işleme icazet vermediğini açıklar.

SORU: Bay (E)'nin iddiasını değerlendirmek suretiyle X Bankası lehine ipotek tesis edilmesi işleminin geçerliliğini inceleyiniz. Bu ipotek ailenin geçimini sıkıntıya sokacak kadar borçlu olan Bay (Ü)'nün bunları kapatmak için çektiği kredi borcu için aynı taşınmaz üzerinde tesis edilmiş olsaydı vereceğiniz cevapta herhangi bir değişiklik olur muydu?

CEVAP: Bay (E)'nin “(Ç)'nin velâyetinin kendisinde bulunduğuna” dair iddiasını değerlendirmek için somut olayda velayeti kimin haiz olduğunu tespit etmek gerekmektedir. Somut olayda boşanma davası sonucunda (Ç) Bayan (K)'ya bırakılmıştır. Bu hususta TMK. m. 336 / f. son şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.”

Bu düzenleme çerçevesinde velayetin Bayan (K)'ya ait olduğu tespit edilebilecektir. Bu noktada Bayan (K)'nın yeniden evlenmiş olması tek başına velayetin Bayan (K)'dan alınmasına sebebiyet vermez. Yeniden evlenmenin velayete etkisine dair ilgili kanun hükmü şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir.”

Somut olayda velayetin Bayan (K)'dan alındığına ve Bay (E)'ye verildiğine dair herhangi bilgi söz konusu olmadığı için evlenmenin (Ç)'nin velayetine herhangi bir etkisinin bulunmadığı tespit edilecektir. Bu bağlamda Bay (E)'nin velayete ilişkin iddiası isabetli olmayacaktır.

Somut olayda Bayan (K), kendi çektiği kredi için (Ç) ile birlikte malik oldukları taşınmazın tamamı üzerinde ipotek tesisi geçersizdir. Bunun temel sebebi ise söz konusu işlemin TMK. m. 345'e aykırı yapılmış olmasıdır. Anılan düzenleme şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukukî işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.”

Somut olayda ipotek işleminin geçerli olabilmesi için hem küçüğe kayyım atanması hem de -tamamlayıcı bir olgu olarak- hâkimin onayının alınması gerekmektedir. Somut olayda buna uyulmadığı için ipotek işlemi geçersizdir.

Bay (Ü) için çekilen krediye teminat sağlamak amacıyla ilgili taşınmazın rehnedilmesi durumunda esasen TMK. m. 345'in temelinde yatan çocuğun bizzat ebeveynleriyle arasında olan ilişkilerinde korunması durumu söz konusu olmadığından bu işlem açısından sadece TMK.

m. 426 / b. 2 çerçevesinde temsil kayyımının atanması yeterli olacak ayrıca hâkimin onayına gerek olmayacaktır¹⁸. TBK. m. 426 / b. 2 şu şekilde kaleme alınmıştır:

“Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgisinin isteği üzerine veya re'sen temsil kayyımı atar:

....

2. Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa,¹⁹”

¹⁸ Çocuğu temsilen hareket eden velinin, velayet hakkına sahip olmayan örneğin eşi ya da bir başkası ile çocuk adına işlem yaptığında velayeti altındaki çocuğunun menfaatlerini koruyabilme gücünü sahip değilse ya da sözleşmenin karşı tarafınca doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenebilecek durumda ise TMK. m. 345'in değil, TMK. m. 426 / b. 2'nin uygulanmasının düşünülebileceği hakkında Gülçin Elçin Grassinger, **Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler**, İstanbul, 2009, s. 42; aynı yönde Mustafa Alper Gümüş, **Kayyımlık**, İstanbul, 2006, s. 45.

¹⁹ Menfaat çatışmasının soyut olmasının yeterli olduğunu, temsil olunan küçük ya da kısıtlının tehlikeye düşen menfaatinin kayda değer olması gerektiğini, saf-gerçek ve bütüncül bir menfaatler tartımına bağlı olarak salt temsilcinin temsil olunanın sırtından bir menfaat sağlayabileceğinin veya sağladığının ispatının bir menfaat çatışmasının varlığı açısından yeterli kabul edileceği hususunda Gümüş, **Kayyımlık**, s. 47.